

dum Hundret, sed secundum canones et episcopales leges, et rectum Deo et episcopo suo faciat. Si vero aliquis, per superbiam elatus, ad justitiam episcopalem venire contempserit, et noluerit, vocetur semel, et secundo, et tertio: quod si nec sic ad emendationem venerit, excommunicetur; et si opus fuerit ad hoc vindicandum, fortitudo et justitia regis vel vicecomitis adhibeatur: Ille autem qui vocatus ad justitiam episcopi venire noluerit, pro unaquaque vocatione legem episcopalem emendabit. Hoc etiam defendo, et mea auctoritate interdicto, ne ullus vicecomes aut præpositus, seu minister regis, nec aliquis laicus homo, de legibus quæ ad episcopum pertinent, se intromittat; nec aliquis laicus homo alium hominem sine justitia episcopi ad judicium adducat: Judicium vero in nullo loco portetur, nisi in episcopali sede, aut in illo loco quem episcopus ad hoc construxerit.

XXXIII.

Charta Willelmi Anglorum regis pro monasterio S. Richarii.

(Ex *Spicilegio* d'ACHÉRY, IV, 574.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, GUILLELMUS, gratia Dei Normannorum dux, omnibus catholicæ Ecclesiæ filiis, quibus est cura animæ et corporis.

Cupimus notum fieri omni futuræ posteritati quomodo ecclesiam Scamelli-Villæ pro salute animæ meæ S. Richario perpetuo habendam firmaverim censura auctoritatis nostræ. Cum calumniaretur ab abbatissa Villaris monasterii, et ab abbate fuissem conventus monasterii S. Richarii, Gervino nomine, causam hujus negotii ipso eodem coram primatibus curiæ meæ explicante, sibi jure competere antecessorum meorum donatione, judicio eorum decernente, tali tenore reddidi, data insuper credulitatis gratia mea fide ut deinceps sub mea advocacione liberam teneret sicut acceperat a meo avo et patre. Adver-

teram enim illorum qui causam noverant, narratione suggerente præbendarium pro hoc beneficio in memoriam nostri debite illis interesse. Unde ne nostra confirmatio alicujus futurorum temeritate cassaretur, et nos meritum amitteremus, hujus testamenti litteras conscribere fecimus. Actum hoc anno Dominicæ incarnationis 1047, apud Argentulum in Kal. Novembris. Hujus rei testes sunt idonei, Storinstingus, Richardus filius ejus; Yvo de Belismo; Arnulfus nepos ejus, Rodulfus Taxo.

XXXIV.

Charta Willelmi Anglorum regis pro Majori monasterio S. Martini.

(BALUZ., *Miscel.* VII, 227.)

Omnibus hoc notum fieri volumus qui futuris id sunt audituri temporibus, quod ego Willelmus gratia Dei Normannorum comes, pro remedio animæ meæ parentumque meorum, patris maxime et matris meæ, nec non etiam uxoris meæ hæredumque meorum, concedo jure perpetuo Deo et sancto Martino, monachis scilicet qui apud Majus monasterium sub Alberto abbate Deo deservunt, per annos singulos linguam integram balænx unius, sive etiam successoribus eorum abbatibus et monachis qui in monasterio illo Dei servitio militaturi sunt, in comitatu Constantino, apud villam Valongiam, sub præsentia testium quorum inferius subscripta sunt nomina. Quicumque vero eleemosynam hanc vel meis, vel hæredum meorum temporibus subtrahere sancto Martino voluerit, et ipse excommunicetur, et nullum habeat ejus conatus effectum, ut, dum stabilis fuerit eleemosyna mea, perpetua etiam fiat in monasterio illo memoria mea.

S. Willelmi comitis. S. Nielli vicecomitis. S. Mainonis de Filgeriis. S. Richardi filii Torentini. S. Radulfi Taxonis. S. Giraldi seneschalchi. S. Rotberti filii Georgii. S. Hugonis Britonis. S. Tetbaldi filii Bernerii. S. Rotgerii de monte Gomerici.

ANNO DOMINI MLXXXVIII

DURANDUS

ABBAS TROARNENSIS.

NOTITIA HISTORICA.

(GALLAND., *Veterum Patrum Bibliotheca*, t. XIV, Proleg. p. ix.)

Durandus ab infantia Fiscamnensis monachus, ordinis S. Benedicti, mox primus Troarnensis abbas, in monasterio diocesis Bajocensis recens fundato a Rogerio comite Montgouericensi, coætaneus fuit Fulberti Carnotensis, quem *sui temporis episcopum* appellat, quemque obiisse constat anno Christi 1028. Librum scripsit De corpore et sanguine Domini contra Berengarium, quem in novem partes distribuit, exaratum, ut creditur, anno 1060. Obiit satis plenus dierum anno 1088.

Testimonia Orderici Vitalis lib. vii Histor. eccles. ad an. 1087, pag. 658.

In electione personarum vitæ meritum (*verba sunt Guillelmi Conquestoris in extremis positi*) et sapientiæ doctrinam investigavi et, quantum in me fuit, omnium dignissimo Ecclesiæ regimen commendavi. Hoc nimirum probari potest veraciter in Lanfranco Cantuariensium archipræsule, hoc in Anselmo Beccensium abbate, hoc in Geberto Fontanellensi, et Durando Troarnense, et in aliis multis regni mei doctoribus,

quorum celebris laus personat in ultimis, ut credo, terræ sinibus. Tales socios ad colloquium elegi, in horum contubernio veritatem et sapientiam inveni; ideoque semper gaudens optabam eorum consiliis perfrui.)

Et lib. viii, pag. 676.

« Durandus Troarnensis abbas grandævus, ab infantia monachus, religione et sapientia præcipuus, ecclesiastici cantus et divini dogmatis doctor peritissimus, sibi durus carnifex, aliisque mitis opifex, post multos in Dei cultu labores, in lectum decubuit, et bene, ut prudens et fidelis servus, ire ad curiam Domini sui oratus, III Idus Februarii de sæculo migravit. »

Deinde post pauca :

« Venerabiles discipuli glebam religiosi doctoris in capitulo suo reverenter sepelierunt, et in candido lapide qui suppositus est, epitaphium hoc addiderunt : »

*Hac legitur tumba bonus et venerabilis abba,
Durandus, nostri norma monasterii.
Ad Domini laudem præsentem condidit ædem,
Qua sibi propitium credimus esse Deum.
Luce sub undena Februi resolutus habena
Carnis, ad angelicam dirigitur patriam.*

DOMNI DURANDI

ABBATIS TROARNENSIS

LIBER DE CORPORE ET SANGUINE CHRISTI

CONTRA BERENGARIUM ET EJUS SECTATORES.

(GALLAND. *Veterum Patrum Bibliotheca*, tom. XIV, pag. 245, ex codice ms. bibliothecæ domni Bigot, Rothomagensis curiæ monetarum senatoris.)

PROCEMIUM.

Doctorum cunctos labor est inquirere libros,
Ut divinarum quæ sit substantia rerum
Rite capi valeat, sub forma panis operta
Ac vini; quæ, post sacra verba, crucis quoque si-
[gnum,
Nil aliud sunt quam caro vera, cruor quoque verus
De vero Christi regnantis corpore in astris,
Ut regem regum deceat ac Dominum dominorum.
Sint ideoque satis hæc nostra minus studiosis,
De multis Patrum libris excerpta priorum.
In quibus et fidei vigor emicat, et brevitatis
Concinnæ utilitas non parva datur recitanda,
Tantum simplicibus; sapientes porro sequantur,
Ac studio freti potiora legendo capaci.

Verum ne nobis succensendum temere quis
Idecirco retur, quod præsumpsisse videmur
Talia, discat nos multa improbitate coactos,
Jam per Francorum fines et castra vagantium
Schismaticorum hæresis, per quos cæpit nova no-
[stis
Temporibus, veneranda negans mysteria Christi,
Ecclesiæ quibus alma fides viget alta decenter.
Propterea ut vilem sapientum nemo laborem
Rideat, hunc nostrum multis fateor placitum.
Optima namque Patrum decerpsi dicta priorum
Sinceræ fidei, de carne et sanguine Christi,
Atque hoc in parvo congressi multa libello.

INCIPIT LIBER

DOMNI DURANDI ABBATIS

DE CORPORE ET SANGUINE DOMINI.

PARS PRIMA.

I. Quoniam quidem veteris hostis, inimicus hu-
mani generis, et homicida crudelis, juxta vocem
apostoli, ac si leo rugiens circumit quaerens quem de-

voret, oportet ei nos resistere fortes in fide, sine
qua prorsus est impossibile Deo placere. Ea enim
est quæ virtutem ejus elidit, procacitatem obtundit,
atque de eo victorioso triumphat braviumque vite